

www.ketab.ir

سایه‌هایون

نگاهی به آثار و آرای زنده‌یاد منصور همایونی

سید جواد اشکذری

سرشناسه: اشکذری، سیدجواد، ۱۳۵۲ -

عنوان و نام پدیدآور: مشخصات نشر: مشهد: سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری مشهد، انتشارات بوی شهر بهشت، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۶۲ ص؛ ۱۴/۲۱×۵/۲۱ س.م.

فروست: تاریخ دیروز و امروز تئاتر مشهد؛ جلد سوم.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۷۰۱۵۶-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: با همکاری و تشکر از محمدحسن مصحفی، صدرا مذهب یوسفی، محمد رهنما، محمد روزبهی، محمد زین الدینی، علیرضا اسدی،

علی میرنژاد و محمداسدی نژاد.

عنوان دیگر: نگاهی به آثار و آرای زنده یاد منصور همایونی.

موضوع: همایونی، منصور -- نقد و تفسیر

موضوع: نمایش -- ایران -- مشهد -- تهیه کنندگان و کارگردانان

موضوع: Mashhad -- Iran -- Theatrical Producers and directors

شناسه افزوده: مصحفی، محمدحسن، ۱۳۵۲ -

شناسه افزوده: بینا، یوسف، ۱۳۶۳ -، ویراستار

شناسه افزوده: سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری مشهد

شناسه افزوده: سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری مشهد، انتشارات بوی شهر بهشت

رده بندی کنگره: PNT۹۵۸

رده بندی دیویی: ۷۹۲/۰۲۳۰۹۲

شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۵۴۵۴۵

تاریخ دیروز و امروز تئاتر مشهد / جلد سوم

سایه همایون

نویسنده: سیدجواد اشکذری

ویراستار: یوسف بینا

طراح جلد: جلال حاجی زاده

صفحه آرا: حامد خاکپور

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

نوبت و سال چاپ: یکم، ۱۳۹۹

ناشر: انتشارات «بوی شهر بهشت»

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۷۰-۱۵۶-۴

قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان



با همکاری و تشکر از: دکتر محمدحسن مصحفی، صدرا مذهب یوسفی، محمد رهنما، محمد رضا کامران کافی، محمد روزبهی، محمد زین الدینی، علیرضا اسدی، علی میرنژاد و محمداسدی نژاد

نشانی: مشهد، میدان امام حسین (ع)، خواجه ربیع ۷، سازمان اجتماعی و فرهنگی شهرداری مشهد

تلفن: ۰۵۱-۳۷۴۲۹۲۰۰ نشانی اینترنتی: www.ketab.etefaq.org

هر گونه استفاده از مطالب و تصاویر این کتاب منوط به کسب اجازه از نویسنده است.

افهرست

- دبیاچه ۶
 سرگذشت او به قلم او ۸

بررسی آثار

- آثار استاد در یک نگاه ۱۲

آثار

- کوچ ۲۸
 سرگذشت نمایش در مشهد ۳۱
 گروه‌های تئاتری مشهد از سال ۱۳۱۸ تا سال ۱۳۴۰ ۳۷
 جسارت و تحوّل در تئاتر ۴۲
 تفکربرانگیز اما وحشت‌آور ۴۵

گفت‌وگو

- عاشقانه برای تئاتر جان دادیم ۴۸
 تئاتر و هوای تازه ۵۹
 هزینه اجرای سه تراژدی سوفکل برای «آتن»
 بیش از هزینه جنگ پلو پونز بوده است ۶۲

همایون نامه

- تأثیرگذار در پیوند دو نسل از تئاتر مشهد/ رضا صابری ۶۸
 یک آدم بزرگ/ سعید تشکری ۷۰
 رودکی نمایش مشهد/ سید محسن مصطفی‌زاده ۷۶
 همایونی تاریخ‌نگار/ رضا حسینی ۸۳
 آغازگر تاریخ‌پژوهی در تئاتر مشهد/ حمیدرضا سهیلی ۸۷

از نگاه دیگران

- ۹۲ آقا معلّم / احمد میربازل
- ۹۳ هنرمند اینثارگر / محمّدعلی لطفی مقدّم
- ۹۵ بدون تئاتر نمی توانست زندگی کند / زنده یاد فریدون صلاحی
- ۹۷ پایه گذار تئاتر نوین در خراسان / زنده یاد انوشیروان ارجمند
- ۹۹ غرق تفکر در دریای هنر / زنده یاد اصغر میرخدییو
- ۱۰۰ اصلاح تنها تماشاخانه مشهد / داریوش ارجمند
- ۱۰۱ تأثیرگذار و جریان ساز در تئاتر خراسان / داوود کیانیان
- ۱۰۳ میراث هنری منصور / ایرج صغیری
- ۱۰۴ زندگی اش وقف تئاتر بود / زنده یاد رضا رضایپور
- ۱۰۵ ای آیت تواضع و شرم و غرور مرد / تیمور قهرمان
- ۱۰۷ تلاش در ایجاد فضای آرام و سالم / زنده یاد ماشاء... وحیدی
- ۱۰۸ حق استاد همایونی بر گردن هنرمندان تئاتر خراسان / مهدی صباغی
- ۱۰۹ سفر خاطرانگیز با «مستأجر» استاد / غلامرضا موسوی
- ۱۱۲ مردی از تبار مهربانی / حسین راهب نامقی
- ۱۱۴ عشق در تاریکی هم به نور می رسد / احمد میانی
- ۱۱۵ ستاره درخشان تئاتر مشهد / محمود بدخشان
- ۱۱۷ استوانه بزرگ تئاتر مشهد / کمال الدین غراب
- ۱۲۰ گنجینه تئاتر خراسان / زنده یاد عباس کاظمی
- ۱۲۱ تحصیل کرده و آگاه به تئاتر روز دنیا / احمد رضا قوچانی
- ۱۲۲ منصور در آتش / محمّد رضا رفائی زوارزاده

تصاویر

- ۱۲۷ تصاویر
- ۱۵۴ نمایه

دیباچه

مهر، ماه بی‌مه‌ری است برای تئاتر و اهالی پرمهرش و نوزدهمین روز از این ماه یادآور غم‌انگیزترین روزهای تاریخ تئاتر مشهد است، روزی که هنرمندان «آقامعلم» تئاتر شهرشان را با کوله‌باری از غم راهی آرامستان خواجه‌ربیع کردند. از آن روزها بیست‌وسه سال گذشته و ورق‌های تاریخ تئاتر مشهد در ۱۹ مهر ۱۳۷۶ تا خورده است.

زنده‌یاد منصور همایونی، هنرمند ارزندهٔ تئاتر مشهد را باید از زمرهٔ هنرمندانی دانست که در پایه‌گذاری هنر نمایش و اشاعهٔ آن در استان خراسان سهم به‌سزایی دارند. در تاریخچهٔ هنر نمایش خراسان از سال ۱۳۳۰ تا لحظهٔ درگذشت این هنرمند، همواره نام همایونی به‌عنوان یک هنرمند ارزشمند در عرصه‌های مختلفی از جمله نویسندگی، کارگردانی، بازیگری و از همه مهم‌تر، به‌عنوان یک معلم در زمینهٔ آموزش تئاتر می‌درخشید.

بیش از دو دهه از درگذشت مردی می‌گذرد که یکی از تأثیرگذارترین هنرمندان تئاتر مشهد در دهه‌های سی و چهل به‌شمار می‌آید بدون شک او اولین پژوهشگر تاریخ تئاتر مشهد است که نخستین کتاب دربارهٔ تئاتر این شهر را با عنوان «سرگذشت نمایش در مشهد» نوشت. او در زمینهٔ نویسندگی و کارگردانی آثار فراوانی را به‌روی صحنه برد و با سرمایهٔ خود گروه «تئاتر نادر» و سالن تئاتر مستقلی را بنا نهاد که مکانی برای اجرای نمایش‌های روشنفکری در دههٔ چهل بود.

مرحوم همایونی همان‌طور که از معنی نام خانوادگی‌اش برمی‌آید، در تئاتر شهرمان اتفاق خجسته، خوش‌یمن، تیک‌بخت و مبارکی به‌شمار می‌آید و به‌طور حتم او همایون تئاتر و خجستهٔ صحنه‌های هنرهای نمایشی شهرمان بوده و همواره سایهٔ همایونی منصور همایونی بر سر جوانان و پیشکسوتان است. «همیشه بر سر او سایهٔ همای بود/ تو هیچ سایه همایون‌تر از همای مدان!»

کتاب‌های «بر بسیط بارش مهتاب»، «آقای صدای خاطره‌انگیز» و «سایهٔ همایون» سه کتاب از مجموعهٔ «تاریخ شفاهی تئاتر دیروز و امروز مشهد» است که به‌عنوان نذر فرهنگی و با هدف آگاهی‌دهی و هویت‌بخشی به نسل جوان تئاتر مشهد و

خراسان، آن‌ها را منتشر کرده‌ام و در قالب آن‌ها تلاش می‌کنم از طریق چهره‌نگاری آدم‌های تأثیرگذار تئاتر که در تاریخ صدسال اخیر مشهد کم نیستند، به زوایای مختلف تاریخ شفاهی تئاتر این مرز و بوم نیز بپردازم.

کتاب «سایه همایون» بعد از انتشار کتاب‌های «بر بسیط بارش مهتاب» و «آقای صدای خاطره‌انگیز» (هر دو به قلم نگارنده این سطور) راهی بازار کتاب شده است. کتاب «بر بسیط بارش مهتاب» که در سال ۱۳۸۹ توسط انتشارات شاملو منتشر شد، نگاهی به آثار هنری و زندگی زنده‌یاد فریدون صلاحی داشت که با یک رونمایی ساده با حضور دکتر محمدعلی لطفی‌مقدم، پدر تئاتر خراسان، در منزل خانواده محترم این هنرمند فقید به هنرمندان تئاتر استان معرفی شد. همچنین کتاب «آقای صدای خاطره‌انگیز» در سال ۱۳۹۶ به مناسبت سومین سال درگذشت زنده‌یاد رضا رضاپور منتشر شد. طرح جلد و خبر انتشار کتاب در سال ۱۳۹۴ در مراسم اولین سالگرد این هنرمند رونمایی شد و بعد از دو سال با حضور جمع کثیری از هنرمندان تئاتر استان و نیز مدیران فرهنگ و ارشاد اسلامی استان و شهرداری مشهد، اعضای شورای شهر پنجم، آموزش و پرورش استان و دیگران در منزل زنده‌یاد رضاپور رونمایی شد و مورد توجه گسترده رسانه‌های استان قرار گرفت.

کتاب «سایه همایون» نگاهی به آثار و فعالیت‌های هنرمند فقید «منصور همایونی» دارد که عمری برای اعتلای هنر تئاتر در مشهد و استان تلاش کرده است و امیدواریم این کتاب مورد قبول هنرمندان و نیز مخاطبان هنردوست بهرمانی قرار گیرد. نیز امیدواریم که با توجه به ظرفیت‌های شگفت‌انگیز تئاتر مشهد و نجاران این عرصه هنری، این مجموعه کتاب‌های پژوهشی و چهره‌نگاری در سال‌های آینده به عدد ۱۰ برسد.

در این جا بر خود واجب می‌دانم که از دوستانم آقایان حمیدرضا سهیلی، محمد اسدی‌نژاد، محمد روزبهی و محمد زین‌الدینی که در تهیه این کتاب مرا یاری کردند، تشکر ویژه کنم.

سید جواد اشکذری